

Studiu privind rolul jocului didactic în educarea limbajului copilului preșcolar

Prof.înv.preșc. Iliescu Valentina
Școala Gimnazială „Prof. Mihai Sâmbotin” Cîrligele, Vrancea

Argument

Jocul didactic ocupă un loc deosebit de important în educarea limbajului copiilor preșcolari, deoarece acesta îl antrenează pe copil în stimularea și exersarea vorbirii, fără ca el să conștientizeze acest efort. Eficiența jocurilor didactice față de celelalte activități frontal dirijate constă în faptul că la desfășurarea lor participă toți preșcolarii din grupă, aceștia depunând același efort de gândire și exprimare.

Jocul didactic reprezintă un important mijloc de educare a limbajului preșcolariilor în vederea integrării lor cu succes în activitatea școlară. Prin intermediul jocului se fixează, se precizează și se activează vocabularul copiilor, se contribuie la îmbunătățirea pronunției, la formarea unor noțiuni, la însușirea unor construcții gramaticale necesare formării deprinderii de citire și scriere în clasa pregătitoare și clasa I. Pornindu-se de la cunoașterea dezvoltării psihofizice a copilului preșcolar, în special a limbajului acestuia, se pot desfășura jocuri didactice eficiente de dezvoltarea limbajului și exersare a vorbirii, dacă se folosesc metodele activ-participative, iar obiectivele dezvoltării limbajului și comunicării orale se realizează la nivel optim prin variante de jocuri didactice concepute sau adaptate scopului urmărit.

Jocurile didactice fac parte din categoria jocurilor cu reguli, contribuind în mod deosebit la formarea profilului intelectual și moral al copilului preșcolar. Prin sarcinile de învățare propuse de educatoare și prin modul lor de organizare, determină dezvoltarea intelectuală și motrică a preșcolariilor, au o deosebită valoare formativă, stimulează atenția, spiritul de observație, activitatea simțurilor, perspicacitatea și flexibilitatea gândirii, activează și îmbogățește limbajul, dar în același timp au și o mare putere de deconectare psihică a copilului.

Jocul didactic este o formă de activitate atractivă și accesibilă copiilor prin intermediul căruia se rezolvă anumite sarcini de învățare specifice vârstei preșcolare. Jocurile didactice îmbină armonios elementul instructiv cu cel distractiv. Valoarea practică a acestor jocuri constă în faptul că ele creează condiții favorabile pentru aplicarea cunoștințelor și exersarea priceperilor, deprinderilor sub forma unor activități plăcute și atractive.

Deși rezolvă unele sarcini de învățare, jocul didactic se deosebește de activitatea de învățare prin mai multe caracteristici: jocul are o motivație intrinsecă – pe când învățarea sau munca (în special în faza inițială) au una extrinsecă; jocul nu necesită un efort deosebit (chiar dacă copilul îl face, el nu simte oboseala spre deosebire de cel pe care-l depune în actul învățării sau al muncii); jocul se desfășoară într-un cadru plăcut – pe bază de jucării, pe când învățarea în unul mai rigid; jocul provoacă plăcere, satisfacție imediată, pe când învățarea și munca oferă satisfacții mult mai îndepărtate; jocul are un aspect distractiv, îl deconectează pe copil, pe când învățarea și munca îl determină la o concentrare maximă; jocul rezolvă contradicția dintre posibilitățile sale intelectuale și fizice limitate și sarcinile pe care trebuie să le rezolve; jocul asigură o participare mai intensă la activitate a copilului decât învățarea sau munca.

Aceste aspecte constituie argumente care ne determină să studiem și să înțelegem mai bine jocul didactic în vederea utilizării lui în activitățile din învățământul preșcolar, cât și în cel primar. Din aceleași motive am ales să studiez *jocul didactic* pentru a demonstra rolul și importanța jocurilor didactice utilizate în educarea limbajului preșcolariilor.

În cadrul activității mele didactice am folosit diverse tipuri de jocuri didactice care urmăresc fixarea, precizarea și activizarea vocabularului copiilor, îmbunătățirea pronunției, formarea unor noțiuni, însușirea unor construcții gramaticale și folosirea vorbirii expresive.

Scopul și obiectivele studiului:

Ținând cont de faptul că prin joc copilul își formează o pronunțare și o exprimare corectă, studiul de față își propune ca scop să exploreze domeniul jocului didactic și influența acestuia în cultivarea limbajului la copiii preșcolari sub toate aspectele sale: fonetic, lexical, gramatical și expresiv.

Pentru realizarea scopului propus am conturat câteva obiective:

- evidențierea influențelor pe care le are folosirea jocurilor didactice asupra educării limbajului sub toate aspectele sale: fonetic, lexical, gramatical și expresiv;
- investigarea evoluției limbajului preșcolarilor pe parcursul unui an școlar în urma folosirii jocului didactic;
- studierea ponderei pe care trebuie să o aibă folosirea jocurilor didactice în procesul instructiv-educativ;

Subiecții studiului:

- copiii grupei mari (24 copii)
- educatoarea: Iliescu Valentina

Durata studiului : an școlar 2018-2019

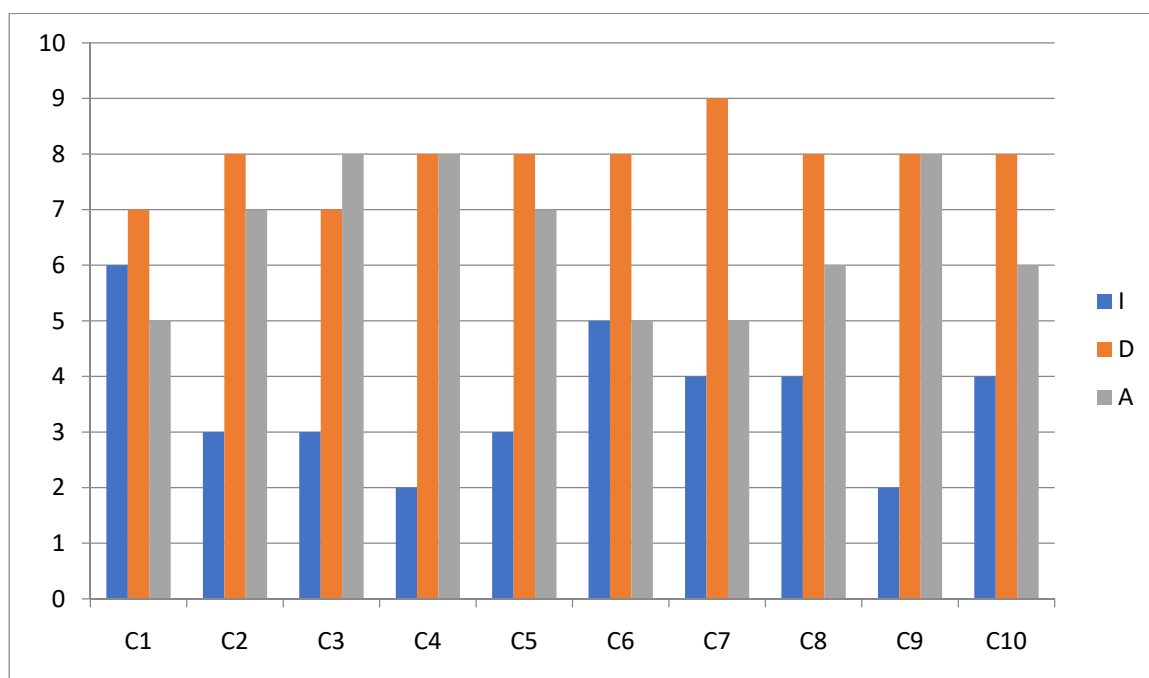
Aplicarea probelor de evaluare și interpretarea rezultatelor

În cadrul studiului am avut în vedere următoarele capacități, ca repere în evaluarea limbajului copiilor preșcolari:

1. Pronunță (relativ) corect sunetele limbii române;
2. Recunoaște și numește sunetul final dintr-un cuvânt;
3. Recunoaște și numește sunetele din interiorul cuvântului;
4. Prezintă (colegilor, adulților) cuvinte noi în cadrul jocurilor sau activităților de învățare propriu-zise;
5. Utilizează cuvinte noi în contexte adecvate;
6. Manifestă inițiativă în comunicarea orală și interes pentru semnificația cuvintelor;
7. Alcătuieste propoziții simple și dezvoltate despre obiecte și ființe familiare, personaje din povești, aspecte ale vieții sociale etc.;
8. Înțelege felul în care propozițiile sunt alcătuite din cuvinte, iar cuvintele din silabe;
9. Realizează mini-dramtizări sau jocuri de rol pornind de la textul unei povestiri sau poezii, utilizând vorbirea dialogată, nuanțarea vocii, intonația, cu sprijinul educatoarei și folosind indicațiile sugerate de text.

În cadrul evaluării inițiale și finale am aplicat diverse probe de evaluare pentru stabilirea nivelului de dezvoltare a limbajului sub toate aspectele sale: fonetic, sintactic, lexical și expresiv. Pentru a putea evidenția rolul jocului didactic în educarea limbajului am desfășurat de-a lungul anului școlar numeroase jocuri didactice atât în cadrul activităților pe domenii experiențiale, cât și în cadrul jocurilor la alegere și activităților de dezvoltare personală.

În cadrul evaluării inițiale au fost obținute următoarele rezultate, raportate la capacitățile sus menționate:

Observăm că majoritatea preșcolarilor pronunță (relativ) corect sunetele limbii române (C.1) și înțeleg sensul unui cuvânt în cadrul jocurilor sau situațiilor de învățare. În ceea ce privește aspectul sintactic al limbajului, preșcolarii manifestă inițiativă în comunicarea orală și interes pentru semnificația cuvintelor (C.6) și alcătuiesc propoziții simple despre obiecte și ființe familiare, personaje din povești, aspecte ale vieții sociale etc. (C.7). Mai puțin însușită este capacitatea C.4, ceea ce demonstrează faptul că copiii nu stăpânesc încă deprinderea de a prezenta (colegilor, adulților) cuvinte noi în cadrul jocurilor sau activităților de învățare propriuzise. Cu toate acestea, preșcolarii utilizează cuvinte noi în contexte adecvate (C.5). Mai trebuie insistat în ceea ce privește capacitățile de recunoaștere și numire a sunetului final dintr-un cuvânt (C.2) și a sunetelor din interiorul cuvântului (C.3). De asemenea, copiii încă nu au capacitatea de a înțelege felul în care propozițiile sunt alcătuite din cuvinte, iar cuvintele din silabe. În ceea ce privește folosirea limbajului expresiv, copiii încă nu reușesc să stăpânească și să folosească eficient elementele limbajului nonverbal (C9 și C10).

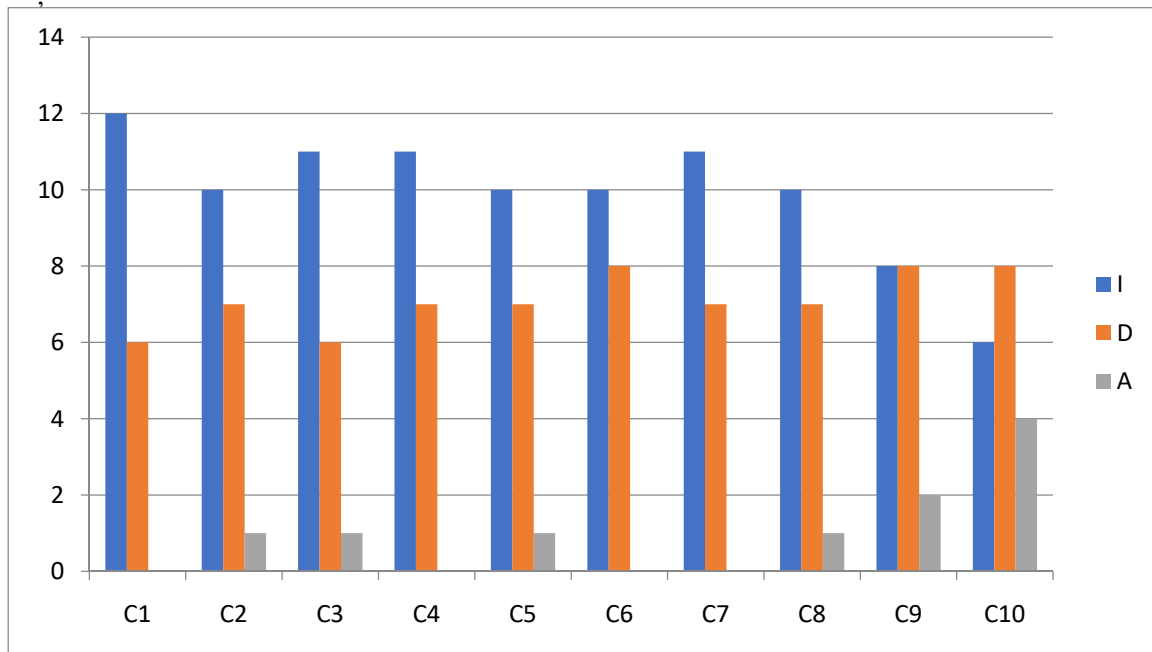
Pe parcursul anului școlar am organizat și desfășurat următoarele jocuri didactice:

Titlul jocului didactic	Deprinderea exersată
„Medalioane” „Ce face, cum este?”	-pronunție corectă cuvinte, sunete; -formulare de propoziții;
„Cum face...?” „Completează ce lipsește!”	-pronunția corectă a sunetelor; -denumire obiecte, formulare de propoziții;
„Ce știi despre mine?” „Cine face, ce face?”	-recunoaștere obiecte, pronunție corectă, formulare de propoziții simple; -formulare de propoziții simple și dezvoltate, acordul subiect-predicat;
„Spune ce fac?” „Spune mai departe!”	-formulare de propoziții, acordul subiect-predicat; -formulare de propoziții, acordul subiect-atribut, predicat-complement;
„Să facem o poveste!” „Răspunde repede și bine!”	-creativitate, cursivitate, claritate în exprimare; -acordul între părțile principale și părțile secundare de propoziție;
„Cine este, cine sunt?” „Când se întâmplă?”	-folosirea corectă a pronumelor personale și demonstrative la singular și plural; -relații temporale, folosirea adverbilor de timp;

„Spune, unde se află?” „Spune, cum este?”	-relații spațiale, folosirea adverbilor de loc; -dimensiuni, folosirea adjectivelor;
„Găsește cuvântul potrivit!” „Cui i-am dat mingea?”	-completarea propoziției cu cuvântul care lipsește; -folosirea corectă a substantivelor în D;
„A/ al cui este...?” „Cuvinte alintate”	-folosirea corectă a substantivelor în G; -folosirea diminutivelor;
„Dacă nu este așa, spune cum este?” „Cuvinte prietene”	-folosirea antonimelor; -folosirea sinonimelor;
„Eu spun una, tu spui multe!” „Ce face copilul?”	-folosirea formelor de singular/plural a substantivelor; -utilizarea corectă a verbelor;
„Așează la locul potrivit!” „Cine este și de unde vine?”	-creativitate în vorbire; -folosirea corectă a dialogului, expresivitate în vorbire;
„Câte cuvinte are propoziția?” „Întâlnire cu omul de zăpadă”	-identificarea cuvintelor în propoziții; -despărțirea în silabe, identificarea sunetului inițial, formulare de propoziții;
„Cuvinte-silabe” „Câte silabe are cuvântul?”	-despărțirea în silabe; -despărțirea în silabe;
„Propoziții, cuvinte, silabe” „Hai să formulăm propoziții!”	-identificarea cuvintelor în propoziții, despărțirea în silabe; -formulare de propoziții, identificarea cuvintelor în propoziții, despărțirea în silabe;
„Păpușica mea” „Răspunde repede și bine!”	-folosirea substantivelor și adjectivelor; -cuvinte, propoziții;
„Ce fel de..?” „Cui oferim..?”	-folosirea adjectivelor; -folosirea substantivelor în D;
„Telefonul” „O discuție între prieteni”	-folosirea dialogului, formule de politețe; -vorbirea adresativă, interogativă;
„Ce spune personajul îndrăgit?” „Mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbim”	-expresivitate în vorbire; -sesizarea frumuseții și armoniei limbii române, sesizarea figurilor de stil;
„De-a magazinul” „Cu ce ne îmbrăcăm?”	-folosirea dialogului, aformulelor de politețe; -exersarea fondului de cuvinte;
„Imită glasul...!” „Ce culori au florile?”	-pronunția corectă a sunetelor; -exersarea fondului de cuvinte;
„Cu ce sunet începe cuvântul?” „Cine-i primul?”	-recunoașterea sunetului inițial; -recunoașterea sunetului inițial
„Ce sunet se află în mijloc?” „Cu ce sunet se termină cuvântul?”	-recunoașterea sunetelor mediene; -recunoașterea sunetului final;
„Sunete și cuvinte” „Sunetul....își caută prieteni”	-cuvinte care încep cu un anumit sunet; -cuvinte care încep cu un anumit sunet;
„Sunete surori” „Care sunet s-a schimbat?”	-cuvinte care încep cu sunete asemănătoare; -sesizarea modificării sunetelor în cuvinte;
„Propoziții, cuvinte, silabe” „Lanțul cuvintelor”	-formulare de propoziții, despărțire în silabe; -formare de cuvinte pornind de la silaba dată;
„Caută rima potrivită” „Hai să compunem poezii”	-identificarea cuvintelor care se termină cu aceeași silabă; -creativitate în limbaj;
„Cine face, ce face și cum face?”	-formulare de propoziții, acordul dintre părțile de

„Spun la fel, da-i altceva!”	propoziții; -folosirea omonimelor;
„Povești amestecate” „Găsește alt cuvânt care să semene cu...”	-expresivitate în vorbire; -folosirea sinonimelor;
„Să vorbim corect!” „Completează ce lipsește!”	-formulare de propoziții și fraze; - formulare de propoziții și fraze;
„Câte silabe are cuvântul?” „Cuvinte, silabe, sunete”	-despărțirea în silabe, -despărțirea în silabe, sesizarea sunetelor,

La evaluarea finală au fost avute în vedere aceleași capacități ca la evaluarea inițială și au fost obținute următoarele rezultate:

Observăm că la eșantionul de studiu majoritatea preșcolărilor pronunță (relativ) corect sunetele limbii române (C.1), având această capacitate înșușită sau în curs de dezvoltare, dar niciunul nu mai are această capacitate absentă. La fel se întâmplă și cu capacitățile C.4, C.6 și C.7. în ceea ce privește aspectul lexical al limbajului, preșcolarii manifestă inițiativă în comunicarea orală și interes pentru semnificația cuvintelor (C.6) și prezintă (colegilor, adulților) cuvinte noi în cadrul jocurilor sau activităților de învățare propriu-zise (C.4). De asemenea, în ceea ce privește aspectul gramatical, ei alcătuiesc propoziții simple despre obiecte și ființe familiare, personaje din povești, aspecte ale vieții sociale etc. (C.7). În ceea ce privește creativitatea și expresivitatea limbajului (C.9, C.10), copiii cu comportament înșușit sunt egali sau mai mici ca număr față de cei cu comportament în dezvoltare, numărul copiilor cu comportament absent fiind mai mare comparativ cu alte comportamente evaluate.

Cumulând rezultatele obținute se obțin următoarele rezultate generale:

	Rezultate generale					
	Evaluarea inițială			Evaluarea finală		
	Î	D	A	Î	D	A
Eșantionul experimental	22%	56%	22%	61%	39%	0%

Observându-se evoluția clară a rezultatelor obținute se poate concluziona că dacă utilizăm în activitatea noastră deseori variate jocuri didactice de educarea limbajului copiilor preșcolari, atunci contribuim semnificativ la dezvoltarea fonetică, lexicală, gramaticală și expresivă a exprimării lor orale.

Bibliografie:

1. **Antohe, Georgeta, Barna Iuliana**, 2006, *Psihopedagogia jocului*, Editura Fundația Universitară Dunărea de Jos, Galați.
2. **Dogaru, Zoe**, 2001, *Jocuri didactice pentru educarea limbajului – învățământ preprimar*, Editura Aramis Print, București.
3. **Dumitrana, Magdalena**, 1999, *Educarea limbajului în învățământul preșcolar*, Editura Compania, București.
4. **Ștefănescu, Cornelia**, 2009, *Didactica activității instructiv-educative în grădiniță*, Editura Terra, Focșani.